

Tartu Herbert Masingu Kooli gümnaasiumi õppekava

ÜLDOSA

1. Tartu Herbert Masingu Kooli eripära.....	4
2. Gümnaasiumihariduse eesmärgid.....	5
3. Gümnaasiumihariduse alus- ja põhiväärtused.....	5
4. Üld- ja valdkonnapädevuste kujundamine.....	7
5. Kooli õpikeskkond.....	12
6. Õppe- ja kasvatustöö põhimõtted.....	14
7. Õppetöö korraldus gümnaasiumis.....	15
I. Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“.....	15
II. Ainevaldkond „Võõrkeeled“.....	15
III. Ainevaldkond „Matemaatika“.....	16
IV. Ainevaldkond „Loodusained“.....	16
V. Ainevaldkond „Sotsiaalsained“.....	17
VI. Ainevaldkond „Kunstiained“.....	18
VII. Ainevaldkond „Kehaline kasvatus“.....	18
VIII. Valikõppeaine „Riigikaitse“.....	18
IX. Valikõppeaine „Majandus- ja ettevõtlusõpe“.....	18
X. Valikõppeaine „Filosoofia“.....	18
XI. Valikõppeaine: „Karjääriõpetus“.....	19
XII. Valikõppeaine „Uurimistöö alused“.....	19
XIII. Valikõppeaine „Informaatika“.....	19
Gümnaasiumi tunnijaotusplaan.....	19
8. Läbivate teemade käsitlemine ja lõimingu põhimõtted.....	22
Kohustuslikud läbivad teemad.....	22
9. Huviharidus ja -tegevus gümnaasiumiastmes.....	26
10. Hariduslike erivajaduste arvestamine.....	28
Hariduslike erivajaduste arvestamine gümnaasiumiastmes.....	28
Hariduslike erivajaduste arvestamine juhtumikorralduse põhimõttel.....	29
Juhtumi dokumenteerimine (õpilase digitaalne arengukaart).....	30
11. Õpilase arengu ja õppimise toetamine.....	32
Arenguestlused õpilastega.....	32
Tugiõppe korraldamine.....	32
Tugispetsialistid.....	32
Täiendavad tugimeetmed.....	33
Koostöö kooliväliste võrgustikega.....	33
Lapsevanema nõustamine.....	34
Küsitlused tagasiside saamiseks.....	34
12. Hindamine ja tagasiside.....	35

13. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted.....	36
14. Gümnaasiumisse vastuvõtu ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus	37
15. Õppekava täiendamise ja uuendamise kord.....	38

ÜLDSÄTTED

Õppekava reguleerimisala ja ülesehitus

1. Tartu Herbert Masingu Kooli gümnaasiumiosa õppekava on kooli õppe- ja kasvatus-tegevuse alusdokument, mis loob raamistiku gümnaasiumis toimuvale õppimisele, õpetamisele ja kasvatamisele.
2. Tartu Herbert Masingu Kooli gümnaasiumi õppekava aluseks on „Gümnaasiumi riiklik õppekava” (vt valitsuse 06.01.2011 määrus nr 2, RT 20.09.2011, jõustumine 01.09.2015).
3. Tartu Herbert Masingu Kooli gümnaasiumi õppekava koosneb üldosast, valdkonna- ja ainekavadest.

ÜLDOSA

1. TARTU HERBERT MASINGU KOOLI ERIPÄRA

Tartu Herbert Masingu Kool on kool hariduslike erivajadustega õpilastele. Kooli õppe- ja kasvatustöös lähtutakse riikliku õppekava nõuetest ja õpilaskonnaga seotud ühiskondlikest ja hariduslikest väljakutsetest.

Tartu Herbert Masingu Kooli eesmärk on luua hariduslike erivajadustega õpilaste individuaalsetele eripäradele ja tervislikule seisundile kohandatud keskkond eestikeelse põhi- ja gümnaasiumihariduse omandamiseks ning iga õpilase sotsiaalse kompetentsuse, loovuse, võimete ja eelduste väljaarendamiseks, et toetada sel teel õpilaste järgmise eluetappi siirdumist ja toimetulekut edasises elus.

Tartu Herbert Masingu Kooli ülesanne on luua hariduslike erivajadustega õpilastele tingimused, mis tagavad võimaluse nende hariduslikest erivajadustest ja tervislikust seisundist lähtuvaks turvaliseks ja sujuvaks siirdumiseks järgmisesse eluetappi.

- 1) Gümnaasiumiastmes arvestatakse paindlikult iga õpilase individuaalseid hariduslikke erivajadusi.
- 2) Gümnaasiumi lõpetajad on saanud ettevalmistuse toime tulla pidevat ümberõppimist, kohanemisvõimet ning loovust nõudvas ühiskonnas.

- 3) Gümnaasiumiastmes järgitakse avatud, kaasava ja osaleva kooli väärtusi ja põhimõtteid, õpilasele antakse pidevat tagasisidet tema arengu kohta ning jagatakse tunnustust.
- 4) Gümnaasiumiastmes edendatakse tihedat koostööd hariduslike erivajadustega õpilast toetava sotsiaalse tugivõrgustikuga ning toetatakse kooli kui omas valdkonnas tunnustatud kompetentsikeskuse pädevustele.
- 5) Gümnaasiumiastme õppe- ja õpikeskkond ning taristu vastab õpilaste individuaalsetest eripäradest tulenevatele vajadustele.

2. GÜMNAASIUMIHARIDUSE EESMÄRGID

- 1) Luua igale gümnaasiumiõpilasele võimalus omandada variatiivne haridus, mis ühendab riiklikus õppekavas taotletud pädevused igäühe individuaalsuse, s.o võimete, vajaduste ja huvidega.
- 2) Anda gümnaasiumiõpilastele õppekavas ette nähtud teadmised, oskused ja pädevused, mis on vajalikud haridustee jätkamiseks ja elus toimetulekuks.
- 3) Saavutada suutlikkus toetada gümnaasiumiõpilase arengut ja kujundada tema isiksust; muuta õpilase arengu mõõtmine ja tagasiside andmine kooli igapäevatöö lahutamatuks osaks.
- 4) Rakendada gümnaasiumiastme õppe- ja kasvatustöös juhtumipõhist ja individuaalset lähenemist, arendada selleks kooli tugisüsteeme.
- 5) Arendada autismispektri häiretega ning tundeelu- ja käitumishäiretega gümnaasiumiõpilaste õpetamise ja seda toetava õpikeskkonna loomise kompetentsi.
- 6) Toetada gümnaasiumiõpilaste väärtushoiakute ja kõlbluspõhimõtete kujunemist, tunde- ja tahtesfääri arenemist.
- 7) Tegeleda kompetentsi- ja nõustamiskeskuse tegevuse raames gümnaasiumiõpilaste ja lastevanemate eripedagoogilise nõustamise ning õpetajate pideva täiendkoolitusega.

3. GÜMNAASIUMIHARIDUSE ALUS- JA PÕHIVÄÄRTUSED

Tartu Herbert Masingu Kooli gümnaasiumiastme õppe- ja kasvatustöös juhindutakse riikliku õppekava alusväärtustest ning kooli põhiväärtustest, milles on kollektiivselt kokku lepitud.

Põhiväärtustena mõistetakse hoiakuid ja tõekspidamisi, mis on isiksuse, koolikogukonna ja perekonna, laiemalt kogu ühiskonna toimimiseks ja arenguks vajalikud.

Alusväärtustena tähtsustatakse **üldinimlikke väärtusi** (ausus, hoolivus, koostöö, inimväärikus, loomevabadus, lugupidamine enda ja teiste vastu, emotsionaalne intelligentsus, tervislikud eluviisid) ja **ühiskondlikke väärtusi** (keskkonnateadlikkus, traditsioonid, austus emakeele ja kultuuri vastu, isamaalisus, sallivus, turvalisus, solidaarsus, vastutustundlikkus, kodanikuaktiivsus).

Gümnaasiumiastmes jätkatakse põhikooli **väärtussüsteemi LAPS** – Lugupidamine, Avatus, Paindlikkus, Süsteemsus – rakendamist (vt põhikooli õppekava).

Õppimine on alusväärtus, mis võimaldab iseennast adekvaatselt hinnata ja maailmaga kontakteeruda. Õpilasi suunatakse oma isiklike väärtusi teadvustama, mõtestama ning nende üle arutlema. Õpilastele on koolielus loodud võimalused **teha õppimisel valikuid** (koolisisesed ja -välised valikkursused, individuaalne arenguplaan ja õppekava, individuaalsed õppeülesanded jm) ja vastutada nende eest.

Olulisel kohal on **õpilase ja õpetaja vaheline suhtetasand** (st horisontaalsed dialoogid), arvestamine **õpilase tervisliku eripära ja seisundi ning sotsiaalsete oskustega**, toetamaks tema terviklikku arengut.

Õpilase areng, mis tähendab tema vaimse maailma kvalitatiivset muutumist, eeldab arvestamist nii tema **vajaduste, võimete kui ka tugevustega**. Õpilase arendamisel peetakse silmas põhimõtet, et õppida, st tähendusi luua ning teadmisi-oskusi rakendada saab igal hetkel ja igas kohas, selleks pakutakse **kaasavat ja koostööl põhinevat õppimist**.

Väärtuskasvatusega, mis on meie koolikultuuri väga oluline osa, tegeletakse nii tundides kui ka klassi- ja kooliväliste tegevuste kaudu (vt kooli üldtööplaani). Rakendatakse erinevaid **väärtusõpetuse ja kõlbelse kasvatuse meetodeid** (nt probleemõpe, dilemmade püstitamine, arutus ja eneseanalüüs, praktilised tegevused, väärtuste selgitamine, käsud, keelud ja juhised).

Koolis tehakse pidevat tööd **sallivuse ja hoolivuse, aususe ja austuse** kasvatamisel. **Isiksuste erinevusi** käsitletakse väärtusena ja rõhutatakse, et erinevused võimaldavad inimestel üksteist täiendada ja maailma rikastada. Kooli väärtuspõhimõtetega sobimatule käitumisele reageeritakse koheselt, arutletakse probleemolukordade ja käitumiseksimuste üle. Koolikogukond tagab turvalise ja õpilase arengut toetava keskkonna, kus igaühe **eneseväärtustamise-, kuulumise- ja iseseisvusvajadusega** arvestatakse. Kõigil on õigus väljendada oma arvamust, leida ära kuulamist ja vajadusel ka toetust.

Õpilastele antakse nende väärtushoiakute kohta pidevalt **tagasisidet ja hinnanguid** (märkamine, kiitus, tunnustus), millele lisandub õpilase **eneseanalüüs ja -refleksioon**

(arenguvestlus, õpiplaan, õpimapp). Lastevanematele edastatakse nende laste õppimise, väärtushoiakute ja käitumise kohta teavet ning neid tunnustatakse oma laste kasvatamise ja toetamise eest. Koolielus avalduvate väärtuste üle reflekteeritakse õpilastega pidevalt ja sellest lähtuvalt seatakse sihte isiksuste ja terve kooli arendamiseks.

Gümnaasiumiastme õppe- ja kasvatustöös juhendatakse koolile omastest normidest, reeglitest, väärtustest, tõekspidamistest, traditsioonidest, sümbolitest, tegevustest ja lugudest, mis kõik kokku moodustavad **koolikultuuri** ehk kooli „oma näo”. Koolikultuuri keskmes on eelnimetatud alus- ja põhiväärtused, inimestevahelised suhted, õpetamis- ja õppimispehmoõtted, traditsioonilised tegevused ja uudsed ettevõtmised.

Koolikeskkond toetab alus- ja põhiväärtustest lähtuvat käitumist, õpilastevahelist suhtlemist, sh põhikooli- ja gümnaasiumiõpilaste omavahelist suhtlemist, mitmekülgset koostööd õpilaste, õpetajate, lapsevanemate ja juhtkonna vahel.

Gümnaasiumi õppekava kajastab kooli alus- ja põhiväärtusi, ent ka kõik teised olulised dokumendid kannavad endas väärtuskasvatuse taotlusi.

4. ÜLD- JA VALDKONNAPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE

Pädevus on teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult, paindlikult ja tulemuslikult toimida ning on oluline inimeseks ja kodanikuks kujunemisel. Pädevused jagunevad üld- ja valdkonnapädevusteks.

Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused. Üldpädevused kujunevad õppeainetes taotletavate õpitulemuste kaudu, aga ka läbivate teemade käsitlemise kaudu nii ainetundides kui ka tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist toetavad ja suunavad õpetajad omavahelises koostöös ning kooli, kodu ja kogukonna koostöös.

Tartu Herbert Masingu Koolis peetakse oluliseks üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

Õpilastes kujundatavad üldpädevused on järgmised:

- 1) **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada

inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse.

- Gümnaasiumiastmes pööratakse õpilaste kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamisele suurt tähelepanu, see toimub igas koolitunnis ja ka väljaspool tunde; oluline roll on selles õpetajate igapäevasel käitumisel ja nende poolt väljendatud seisukohtadel.
- Õpilastega arutletakse erinevate, nii üldinimlike, ühiskondlike kui ka kultuuriliste väärtuste üle, analüüsitakse nii positiivseid kui ka negatiivseid käitumissituatsioone, lastakse neil erinevaid tõekspidamisi hinnata ja omavahel võrrelda, tõstetakse esile nende käitumuslikke pingutusi ja saavutusi.
- Õpilasi suunatakse mõistma, et erineva kultuuritausta ja sotsiaalse staatusega inimeste väärtuseelistustest, mis ei kahjusta inimese enda või teiste inimeste psüühilist või füüsilist heaolu, tuleb aru saada ja neid tunnustada.

2) **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; suutlikkus mõista globaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis.

- Õpilase sotsiaalse pädevuse arendamiseks tegeletakse gümnaasiumiastmes oluliste sotsiaalsete oskuste õpetamisega, märgates esmalt õpilase probleeme ja nende taga peituvaid sotsiaalsete oskuste puudujääke.
- Arvestatakse õpilase sotsiaalse pädevuse tugevamate ja nõrgemate külgedega, tema sotsiaalse käitumise eripäraga, samuti abistatakse ja toetatakse õpilast keerulisemates sotsiaalsetes situatsioonides, nagu konflikti-, kriisi-, ärevus- või pingeolukorras.
- Õpilasele luuakse võimalused sotsiaalseid oskusi reaalses olukorras proovida ja harjutada, oma vigadest õppida, andes talle kohest ja adekvaatset tagasisidet.
- Sotsiaalse pädevuse arengu toetamisega tegeletakse vähemal või suuremal määral kõikides ainetundides, põhilised meetodid on arutelud erinevate teemade üle, paaris- ja rühmatööd, rollimängud, projekt- ja reisiõppe ülesanded.
- Kodanikupädevuse arendamisel rõhutatakse avatud klassikliima ja koolikeskkonna olulisust, julgustatakse õpilasi oma arvamust kujundama,

arutlema ühiskondlike teemade ja sotsiaalsete probleemide üle ning osalema erinevates tegevustes (nt õpilasesinduse töös, ürituste korraldamises).

- Kodanikupädevuse arendamisel tähtsustatakse klassijuhataja rolli, kooli ja kodu vahelist tihedat koostööd ning kogu koolipersonali eeskuju kodanikukäitumise osas.

3) **Enesemääratluspädevus** – suutlikkus mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestada oma võimeid ja võimalusi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid probleeme; käituda inimsuhetes sõltumatult; hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandada oma karjääri.

- Enesemääratluspädevuse kujundamisel antakse õpilasele õppeprotsessi käigus pidevat tagasisidet tema õpikäitumise ja õpitulemuste kohta.
- Eesmärk on õpilast karjäärilaseks nõustada, siirdamaks teda järgmisse elu- ja õpietappi ning juhatamaks elukestvat, st piirideta õppimise rajale.
- Gümnaasiumiastmes aitavad enesemääratluspädevust saavutada õpilasepõhised arenguveestlused, vajadusel koostatakse õpilase individuaalne arenguplaan või õpikava.
- Oluline roll õpilase arengus on kooli tugispetsialistidel, rehabilitatsiooniteenustel ja õpilasnõustamisel, vajadusel kaasatakse ühisesse tugivõrgustikku ka kooliväliseid spetsialiste.
- Tähelepanu pööratakse iseseisva mõtlemise ja tegutsemise kujundamisele, maailmapildi korrastamisele, adekvaatsele enesearendusele (seda ka hobi- ja huvitegevuse kaudu), vaimse ja füüsilise tervisega seonduvate probleemide lahendamisele.
- Enesemääratluspädevuse teenistuses on mitmed gümnaasiumiastme õppevormid ja -meetodid nagu reisiõpe, draamaõpe, e-õpe, rühmaõpe, ainealane õpimapp; võimalusi pakub ka erinevate õpiteraapiate rakendamine.

4) **Õpipädevus** – suutlikkus organiseerida õpikeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; leida sobivad teabeallikad ja juhendajad ning kasutada õppimisel nende abi; õppida õpioskusi, kavandada õppimist ja seda kava järgida; kasutada erinevaid õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise võimalusi.

- Kuna gümnaasiumiastmes õpivad koos erinevate vajaduste, võimete ja õpioskustega õpilased, arvestatakse õpipädevuse arendamisel õppijate erinevustega: rakendatakse individuaalset lähenemist, pööratakse tähelepanu

õpioskuste kujundamisele ja õpikeskkonna disainimisele, erinevate õpistrateegiate, õppevormide ja -meetodite kasutamisele, sisemise motivatsiooni tekitamisele ja lõiminguks õppele.

- Peetakse silmas, et õpetaja kujundatud õpikeskkond soodustab õpimotivatsiooni tekkimist ja püsimist, samuti rõhutatakse, et õpioskuste areng vajab õpetaja süstemaatilist ja teadvustatud tuge ning suunamist, õppijakeskset lähenemist.
- Õpilasele, kes ei ole motiveeritud akadeemiliste ülesannetega tegelema, püütakse luua positiivseid emotsioone tekitavaid õpisihtsituaatioone, pakkuda talle eduelamust ja rahuldada olulisi psühholoogilisi vajadusi.

5) **Suhtluspädevus** – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada emakeeles ja iseseisva keelekasutaja tasemel vähemalt kahes võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; koostada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust, kasutada korrektset ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.

- Gümnaasiumiastmes kujundatakse nii õpilastevahelist kui ka õpilase ja õpetaja vahelist suhtlemist reaaleluolukordades suhtlussituatsioonides klassis, koolis ja väljaspool kooli (nt õppekäigud ja -reisid).
- Väiksemad klassikollektiivid võimaldavad intensiivsemat suhtlemist, vestluste ja arutelude kasutamist ainetundides.
- Pööratakse tähelepanu nii suulise kui ka kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamisele, kuulamis- ja dialoogi pidamise oskusele, samuti suhtlemisele virtuaalkeskondades nüüdisaegse digitehnoloogia vahendusel.
- Oluliseks peetakse eri tekstiliikide tundmist ja mõistmist, nende koostamist selleks sobivaid keelevahendeid ja stiilivõtteid kasutades ning suhtluskonteksti arvestades.
- Aidatakse õpilastel toime tulla esinemisärevuse ja -kartusega, samuti sotsiaalfoobiatega.
- Suhtluspädevuse arendamisele aitab kaasa koolitöötajate isiklik eeskuju, viisakas ja korrektne kõnepruuk.

6) **Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus** – suutlikkus kasutada matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid ülesandeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske; teha tõendus põhiseid otsuseid erinevates eluvaldkondades; kasutada uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt.

- Gümnaasiumiastmes aitavad matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevuse saavutamisele kaasa õues- ja reisiõppe ja muud õppekäigud, samuti interaktiivsed õppematerjalid ja tehniliste vahendite (katse- ja digivahendid jms) kasutamine aineõppes.
- Oluliseks peetakse matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalaste teadmiste ja oskuste seostamist eluliste praktikatega.

7) **Ettevõtlikkuspädevus** – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid.

- Ettevõtlikkuspädevuse kujundamisel on gümnaasiumiõpilastel võimalus alata ja korraldada ühistegevusi, organiseerida klassi- ja kooliüritusi, osaleda aktiivselt klassivälistes tegevustes, näiteks reisiõppe ettevalmistuses ja läbiviimises või traditsiooniliste kooliürituste (nt tervisepäev, jõuluball, kevadmess, matkad) korraldamises.
- Ettevõtlikkuspädevust arendavate tegevuste puhul arvestatakse õpilase tervisliku seisundiga, tema oskuste ja võimetega lahendada probleeme, leida loovaid ja paindlikke lahendusi.
- Ettevõtlikkuse kaudu kujundatakse õpilastes võimet loovalt ja kriitiliselt mõelda ning võtta vastutust.

8) **Digipädevus** – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

- Gümnaasiumiastmes arendatakse õpilaste suutlikkust toime tulla nüüdisaegse digitehnoloogiaga (nt arvuti, nutitelefon), kasutada uue meedia vahendite abi õppeprotsessis (nt interaktiivsed õppeülesanded), pidades silmas nende eesmärgipärasust, turvalisust ja usaldusväärsust kasutamist.
- Õpilastega tehakse koostööd Stuudiumi ja Moodle'i, samuti sotsiaalvõrgustike (Facebook, Google+ jt), meili- ja telefonikontaktide vahendusel.

- Eesmärk on pakkuda mobiilset infovahetust ja tagada õppeprotsessis kiire tagasiside.
- Kool korraldab ainealaseid ja -üleseid e-õppepäevi, kus õppeülesannete täitmisel kasutatakse nüüdisaegseid digivahendeid ja arvutiprogramme.

Lähedase eesmärgiseade ja õppesisuga õppeained moodustavad ainevaldkonna. Gümnaasiumi ainevaldkonnad on järgmised:

- 1) keel ja kirjandus,
- 2) võõrkeeled,
- 3) matemaatika,
- 4) loodusained,
- 5) sotsiaalsained,
- 6) kunstained,
- 7) kehaline kasvatus.

Ainevaldkonna õppeainete õpetamise peamine eesmärk on vastava valdkonnapädevuse kujundamine. Valdkonnapädevuste kujunemist ning gümnaasiumi õppe- ja kasvatus-eesmärkide saavutamist toetavad ainekavades esitatud õpitulemused, lõimimine teiste ainevaldkondade õppeainetega ning tunni- ja koolivälise tegevuse.

5. KOOLI ÕPIKESKKOND

Õpikeskkonnana mõistetakse õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles õpilased arenevad ja õpivad. Õppimist käsitatakse õpilase aktiivse ja sihipärase tegevusena, mis on suunatud tajutava informatsiooni mõtestamisele ja tõlgendamisele vastastikusel toimes teiste õpilaste, õpetajate, vanemate ja üldisema elukeskkonnaga. Õppimises on kesksel kohal õpilaste aktiivne seoste loomise protsess. Selleks püütakse gümnaasiumi õppe- ja kasvatus-tegevusega luua õpikeskkond, mis soodustab iseseisvat õppimist, sealhulgas vajalike õpioskuste kujunemist. Õppe- ja kasvatus-tegevuses lastakse õpilastel seada ise oma sihid, õppida töötama nii iseseisvalt kui ka kollektiivselt ning antakse õpilastele võimalus leida erinevaid töömeetodeid katsetades endale sobivaim õpistiil.

Gümnaasiumiõpe kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist. Õppekoormus jagatakse gümnaasiumi jooksul vastavalt õpilase jõudlusele. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel osaleb kogu koolipere. Õpikeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab õppekava alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone.

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:

- 1) luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatuses seotud osaliste vahel;
- 2) koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdselt, austades nende eneseväärikust ning isikupära;
- 3) jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigus ning vastutus;
- 4) märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu; hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest;
- 5) ennetatakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
- 6) ollakse avatud vabale aramusvahetusele, sealhulgas kriitikale;
- 7) luuakse õpilastele võimalusi näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ja tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega;
- 8) luuakse õhkkond, mida iseloomustab abivalmidus ning üksteise toetamine õpi- ja eluraskuste puhul;
- 9) luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel, tolerantusel ja heatahtlikkusel;
- 10) korraldatakse koolielu inimõigusi ja demokraatiat austava ühiskonna mudelina, mida iseloomustavad kooliperes jagatud ja püsivad alusväärtused ning heade ideede ja positiivsete uuenduste toetamine;
- 11) korraldatakse koolielu, lähtudes rahvusliku, rassilise, soolise ja muudel alustel võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidest.

Füüsilist keskkonda kujundades jälgib gümnaasium, et:

- 1) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus on õppe seisukohast otstarbekas;
- 2) õppes on võimalik kasutada internetiühendusega arvutit ja esitlustehnikat ning õpilastel on võimalus kasutada raamatukogu;
- 3) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus on turvaline ning vastab tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;
- 4) ruumid, sisseseade ja õppevara on esteetilise väljanägemisega;
- 5) kasutatakse eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) on olemas kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt.

Õpet korraldatakse ka väljaspool kooli ruume (reisiõpe, õuesõpe, õppekäik; looduses, muuseumides, arhiivides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õpikeskkonnas (Stuudium, Moodle, õpiveebid jms).

6. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ PÕHIMÕTTED

Gümnaasiumil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Õppe- ja kasvatustöö eesmärk on valmistada õpilast ette, toimimaks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärged teadustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning oma ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna. Õpilased peavad gümnaasiumis leidma endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega seovad oma edasise haridustee.

Gümnaasiumi põhiülesanne on luua tingimused, omandamiseks teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad õpilastel õpingute jätkamist kõrgkoolis või kutseõppeasutuses. Selle ülesande täitmiseks ja eesmärkide saavutamiseks keskendutakse:

- õpilase maailmapildi kujundamisele ja valmisolekule elus toime tulla;
- adekvaatse enesehinnangu kujundamisele;
- iseseisva õppimise ja koostööoskuste arendamisele;
- edasise haridustee võimaluste tutvustamisele ja hindamisele;
- kodanikuoskuste, -aktiivsuse ja -vastutuse kujundamisele.

Teadmiste, väärtushoiakute ja praktiliste oskuste kujundamine, arendamine ja omandamine toimub kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsessi, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.

7. ÕPPETÖÖ KORRALDUS GÜMNAASIUMIS

Gümnaasiumi õppekava ühik on üks kursus. Õppeained on jaotatud kursusteks, iga kursuse maht on 35 tundi. Õpilase kohustuslik õppekoormus gümnaasiumis koosneb kohustuslikest kursustest ja valikkursustest.

Õppekorralduse põhivorm on õppetund. Õppetunni pikkus on 45 minutit. Igapäevase koolitöö korralduse põhialus on tunniplaan, millega on määratletud tundide arv ja järjekord õppepäevas. Erivajadustest lähtuvalt (tervislikud probleemid, eriandekus) koostatakse vajadusel õpilasele individuaalne õppekava vastastikusel kokkuleppel.

Kooli õppekavas on esitatud järgmised õppeainete ning kursuste ainekavad.

I. AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

Kohustuslikud õppeained ja kursused

Eesti keel (6 kursust):

- „Keel ja ühiskond“
- „Meedia ja mõjutamine“
- „Teksti keel ja stiil“
- „Praktiline eesti keel I“
- „Praktiline eesti keel II“
- „Praktiline eesti keel III“

Kirjandus (5 kursust):

- „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“
- „Kirjandus antiigist 19. sajandi lõpuni“
- „Kirjanduse põhiliigid ja žanrid“
- „20. sajandi kirjandus“
- „Uuem kirjandus“

Ainevaldkonna valikkursused:

- „Kirjandus ja ühiskond“
- „Loovkirjutamine I“
- „Loovkirjutamine II“
- „Kirjandus ja film“
- „Kirjandus ja müüt“

II. AINEVALDKOND „VÕÕRKEELED“

Võõrkeeled:

- B2 keeleoskustasemel võõrkeel, kus lisaks viiele kohustuslikele kursustele on neli valikkursust. B2 keeleoskustasemel õpitakse inglise keelt.

- B1 keeleoskustasemel võõrkeel, kus lisaks viiele kohustuslikele kursustele on üks valikkursus. B1 keeleoskustasemel õpitakse vene või saksa keelt.

Ainevaldkonna valikkursused:

- „Ladina keel“
- „Soome keel ja kultuur“

III. AINEVALDKOND „MATEMAATIKA“

Matemaatika (lai, 14 kursust):

- „Avaldised ja arvuhulgad“
- „Võrrandid ja võrrandisüsteemid“
- „Võrratused. Trigonomeetria I“
- „Trigonomeetria II“
- „Vektor tasandil. Joone võrrand“
- „Töenäosus. Statistika“
- „Funktsioonid. Arvjadad“
- „Eksponent- ja logaritmifunktsioon“
- „Trigonomeetrilised funktsioonid. Funktsiooni piirväärtus ja tuletis“
- „Tuletise rakendused“
- „Integraal. Planimeetria“
- „Sirge ja tasand ruumis“
- „Stereomeetria“
- „Matemaatika rakendused, reaalse protsesside uurimine“

Matemaatika (kitsas, 10 kursust, millest 5 samad laiaga)

- „Töenäosus ja statistika“
- „Funktsioonid I“
- „Funktsioonid II“
- „Planimeetria. Integraal“
- „Stereomeetria“

Ainevaldkonna valikkursus:

- „Matemaatika riigieksami ettevalmistuskursus (kitsas)“
- „Matemaatika riigieksami ettevalmistuskursus (lai)“
- „Funktsioonid III“

IV. AINEVALDKOND „LOODUSAINED“

Bioloogia (4 kursust):

- „Rakud“
- „Organismid“
- „Pärilikkus“
- „Evolutsioon ja ökoloogia“

Geograafia (3 kursust)

- „Rahvastik ja majandus“
- „Maa kui süsteem“
- „Loodusvarade majandamine ja keskkonnaprobleemid“

Keemia (3 kursust)

- „Keemia alused“
- „Elementide keemia“
- „Orgaanilised ained“

Füüsika (5 kursust)

- „Sissejuhatus füüsikasse. Kulgliikumise kinemaatika“
- „Mehaanika“
- „Elektromagnetism“
- „Energia“
- „Mikro- ja megamaailma füüsika“

Ainevaldkonna valikkursused

- „Geofüüsika“

V. AINEVALDKOND „SOTSIAALAINED“

Ajalugu (6 kursust)

- „Üldajalugu“
- „Eesti ajalugu I“
- „Eesti ajalugu II“
- „Lähiajalugu I“
- „Lähiajalugu II“
- „Lähiajalugu III“

Ühiskonnaõpetus (2 kursust)

- „Ühiskonna areng ja demokraatia“
- „Majandus ja maailmapoliitika“

Inimeseõpetus (1 kursus)

- „Perekonnaõpetus“

Ainevaldkonna valikkursused

- „Mina õppijana I“
- „Mina õppijana II“
- „Mina õppijana III“
- „Mina õppijana IV“
- „Globaliseeruv maailm“
- „Draamaõpetus I“

- „Draamaõpetus II“
- „Välipraktika Eestis I“
- „Välipraktika Eestis II“
- „Välipraktika Euroopas I“
- „Välipraktika Euroopas II“
- „Välipraktika Euroopas III“

VI. AINEVALDKOND „KUNSTIAINED“

Muusika (3 kursust)

- „Uusaegse helikeele kujunemine“
- „Rahvuslikkus muusikas“
- „20. ja 21. sajandi muusika“

Kunstiajalugu (2 kursust)

- „Kunst ja kunstiajalugu“
- „Kunst ja visuaalkultuur 20. ja 21. sajandil“

VII. AINEVALDKOND „KEHALINE KASVATUS“

Kehaline kasvatus (5 kursust)

- „Kehaline kasvatus I“
- „Kehaline kasvatus II“
- „Kehaline kasvatus III“
- „Kehaline kasvatus IV“
- „Kehaline kasvatus V“

VIII. VALIKÕPPEAINE „RIIGIKAITSE“

Õppeaine valikkursused:

- „Riigikaitse“
- „Praktiline õpe välilaagris“

IX. VALIKÕPPEAINE „MAJANDUS- JA ETTEVÕTLUSÕPE“

Õppeaine valikkursused:

- „Majandusõpetus“
- „Ettevõtlusõpetus“

X. VALIKÕPPEAINE „FILOSOOFIA“

Õppeaine valikkursused:

- „Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse“
- „Tänapäeva filosoofilised küsimused“

XI. VALIKÕPPEAINE: „KARJÄÄRIÕPETUS“

Õppeaine valikkursus:

- „Karjääriõpetus“

XII. VALIKÕPPEAINE „UURIMUSTÖÖ ALUSED“

Õppeaine valikkursused:

- „Uurimustöö või praktilise töö juhendamine I“
- „Uurimustöö või praktilise töö juhendamine II“
- „Arvuti kasutamine uurimustöös“

XIII. VALIKÕPPEAINE „INFORMAATIKA“

Õppeaine valikkursus:

- „Informaatika erikursus“

XIV. VALIKÕPPEAINE „MAAILMA USUNDID“

Õppeaine valikkursused:

- „Maailma usundid“
- „Eesti usuline maastik“

GÜMNAASIUMI TUNNIJAOTUSPLAAN

KOHUSTUSLIKUD ÕPPEAINED	10. kl	11. kl	12. kl
eesti keel (6)	2	2	2
kirjandus (5)	2	2	1
võõrkeel B2: inglise keel (5)	1	2	2
võõrkeel B1: saksa keel (5)	2	2	1
võõrkeel B1: vene keel (5)	2	2	1
ajalugu (6)	2	2	2
ühiskonnaõpetus (2)			2
matemaatika: lai (14)	5	5	4
matemaatika: kitsas (10)		3	2
inimeseõpetus (1)			1
keemia (3)	2	1	
füüsika (5)	2	2	1
bioloogia (4)		2	2
geograafia (3)	2	1	

muusika (3)	1	1	1
kunstiajalugu (2)	1	1	
kehaline kasvatus (5)	2	2	1
Kokku	24	23(25)	18(20)
KOOLI VALIKKURSUSED			
Kirjandus ja ühiskond (1)			1
Võõrkeel B2: inglise keel (5)	2	1	2
Võõrkeel B1: vene keel/saksa keel (1)			1
Globaliseeruv maailm (1)			1
Geofüüsika (1)	1		
Usundiõpetus (2)	1	1	
Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse (1)		1	
Tänapäevased filosoofilised küsimused (1)			1
Uurimustöö või praktilise töö juhendamine I-II (2)		1	1
Arvuti kasutamine uurimustöös (1)		1	
Majandusõpetus (1)	1		
Ettevõtlusõpetus (1)	1		
„Matemaatika riigieksami ettevalmistuskursus “ (1)			1
Funktsioonid III (1)		1	
Karjääriõpetus (1)		1	
Draamaõpetus I-II (2)	1	1	
„Riigikaitse “ (1)		1	
„Praktiline õpe välilaagris “(1)		1	
Mina õppijana I-IV (4)	2	1	1
ÕPILASE VALIK			
Välipraktika Euroopas I-III (3)	Gümnaasiumiülesed kursused		
Välipraktika Eestis I-II (2)			
Soome keel ja kultuur (1+1)			
Kirjandus ja film (1)			
Kirjandus ja müüt (1)			
Loovkirjutamine I-II (2)			
Informaatika erikursus (1)			
Ladina keel (1)			

Gümnaasiumi lõpetamiseks peab õpilane läbima vähemalt 96 kursust (1 kursus on 35 õppetundi). Õpilase õppekoormusse kuuluvad kõik eelpool nimetatud kohustuslikud kursused (kokku 70 kursust; kitsa matemaatika valiku korral 66 kursust). Lisaks on gümnaasiumiõpilastele võimaldatud valikkursusi mahus 41 kursust.

Gümnaasiumiõpilastel on igapäevaselt võimalik klassijuhatajalt, õppejuhilt, aineõpetajatelt ja tugispetsialistidelt saada infot ja nõuandeid õppekorralduse kohta.

Karjääriõpetuse kursuse eesmärk on käsitleda teemasid, mis kujundavad õpilases valmisolekut, et tulla toime tööjoturul, täita erinevaid elurole ja osaleda elukestvas

õppes. Gümnaasiumiõpilastel on võimalik saada infot edasiõppimisvõimalustest ja tööturu üldistest suundumustest, tööõigusest ja tarbetekstidest (avaldus, CV, motivatsioonikiri). Karjääriõpetuses tegeletakse olulisel määral oma väärtuste, oskuste, võimete ja huvide tundmaõppimisega.

8. LÄBIVATE TEEMADE KÄSITLEMINE JA LÕIMINGU PÕHIMÕTTED

Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja ühiskonnas tähtsustatud ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.

Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:

- 1) **õpikeskkonna korralduses** – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õpikeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmärgi;
- 2) **aineõppes** – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineüleseid, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte. Õppeainete roll läbiva teema õppes on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga;
- 3) **valikainete valikul** – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;
- 4) läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas **uurimis- ja praktilises töös** – õpilased võivad läbivast teemast lähtuda selle töö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmas;
- 5) korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega **klassivälisest õppetegevust** ja **huviringide tegevust** ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

KOHUSTUSLIKUD LÄBIVAD TEEMAD

1. **Elukestev õpe ja karjääri planeerimine** – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
 - Gümnaasiumiastmes arendatakse õpilase isiksuslikke omadusi, tagamaks sujuva ülemineku järgmisesse õpi-, töö- või elukeskkonda.
 - Oluliseks peetakse oma võimete ja võimaluste tunnetamist ning adekvaatse enesehinnangu kujundamist, tegemaks mõistlikke õppe- ja kutsevalikuid.
 - Õpingu- ja karjäärivõimaluste planeerimisel arvestatakse õpilase tervisliku seisundi ning tugisüsteemi vajadustega ka pärast gümnaasiumi lõpetamist.
 - Kool pakub karjäärinõustamist ja teeb koostööd kutseõppeasutustega (nt avatud uste päevade külastused koos tugiisikuga).

2. **Keskkond ja jätkusuutlik areng** – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
 - Gümnaasiumiastmes kujundatakse õpilases teadlikkust sotsiaal- ja looduskeskkonnaga seotud probleemidest ja nende võimalikest lahendustest.
 - Reisi- ja õuesõppe, matkade, õppekäikude, aineülestevõtte, avastus-, probleem- ja uurimusõppe kaudu pakutakse praktilisi kokkupuuteid elusloodusega.
 - Õpilases arendatakse maailma kui terviku märkamise ja tunnetamise oskust, kujundatakse ökokriitilist mõtteviisi ning säästlikke tarbimispõhimõtteid, austavat ja hoolivat suhtumist elusloodusesse ning teistega arvestamist.
3. **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
 - Gümnaasiumiastmes toetab kodanikualgatuse ja ettevõtlikkuse kujundamist kooli traditsiooniliste ühisürituste korraldamine, reisiõppe ettevalmistus ja läbiviimine, haridus- ja kevadmessi organiseerimine, osalemine kooli õpilasesinduse töös, aineülestevõtte projektide läbiviimine.
 - Gümnaasiumi õppekavas on valikuna ettevõtetus- ja majandusõppe kursus ning riigikaitse kursus ja praktiline õpe välilaaagris.
4. **Kultuuriline identiteet** – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
 - Gümnaasiumiõpilastes kujundatakse huvi kultuurinähtuste ja -sündmuste vastu, võimaldatakse külastada muuseume, näitusi, teatrietendusi, filmiseansse ja kontserte, samuti pakutakse võimalusi korraldada näitusi, kontserte ja traditsioonilisi kooliüritusi, osaleda kooli loov- ja huviringide töös, käia kultuurireisidel ja õppekäikudel, olla kursis aktuaalsete kultuurisündmustega.
5. **Teabekeskkond** – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.

- Gümnaasiumiastme õppe- ja kasvatustöös on tähtsal kohal koolisese teabekeskonna arendamine (Stuudium, Moodle, Digi), samuti kooli raamatukogu pidevat varustamine vajalike teavikutega (õppe-, teatme-, aime- ja ilukirjandus, perioodikaväljaanded).
 - Tundide läbiviimisel kasutatakse meedia- ja veebikeskkonna võimalusi ning interaktiivseid õppemeetodeid, arendamaks õpilastes meediakeskkonna vastustus-tundlikku kasutamist ning kujundamaks kriitilist suhtumist meediatekstidesse.
6. **Tehnoloogia ja innovatsioon** – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
- Tehnoloogia ja innovatsiooni teema käsitlemine gümnaasiumiastmes toetab esmajoones digipädevuse kujundamist, hõlmates nii nüüdisaegse tehnoloogia eesmärgipäraselt kasutamist õppetöös kui ka interaktiivsete õppemeetodite rakendamist (nt veebimaterjalid, e-õpikud, e-õppepäevad, QR-koodiga ülesanded).
7. **Tervis ja ohutus** – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning osalema tervist edendava keskkonna kujundamises.
- Kool toimib tervist edendava koolina: töötab kooli tervisenõukogu, viiakse läbi tervist edendavaid kampaaniaid, korraldatakse spordivõistlusi ja matku, tehakse koostööd kooli sööklaga tervisliku toitumise osas.
 - Gümnaasiumiastme õppe- ja kasvatustöös arvestatakse õpilase individuaalse tervisliku seisundiga, võimaldatakse õpilastele tugiteenuseid ja kaasatakse tugispetsialiste, käsitletakse terviseteemasid ainetundides, jälgitakse tervisekäitumist, turvalisust ja ohutust praktilistes situatsioonides, õpetatakse käitumist kriisiolukorras, analüüsitakse ja lahendatakse kriisijuhtumeid ning pakutakse esmaabikoolitust.
8. **Väärtused ja kõlblus** – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
- Väärtuste ja kõlbluse teema puhul peetakse oluliseks õpilases empaatiavõime ja tolerantsuse kujundamist, erinevate vaadete ja seisukohtade tunnustamist, isiksuslike eripärade märkamist ja mõistmist, rühmatunde, koostöövalmiduse ja -oskuste kujundamist, konfliktide lahendamist ning enesekontrolli arendamist.
 - Väärtuste ja kõlbluse teema on olulisel kohal psühholoogia, filosoofia ja/või religiooniajaloo valikkursuses, samuti probleem- ja seminarõppes, kus arutatakse väärtus- ja moraalteemade üle.

Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist. Õppe lõimimine saavutatakse nii ainesisese (st vertikaalse), ainetevahelise (st horisontaalse) kui ka aineteülese (st trans-, inter- ja multidistsiplinaarse lõimimise) kaudu. Ülekoolilised lõimingud kavandatakse kooli üldtööplaanis, aineteüleised lõimingud aga koostöös teiste aineõpetajatega aine- ja valdkonnakavades.

9. HUVIHARIDUS JA -TEGEVUS GÜMNAASIUMIASTMES

Tartu Herbert Masingu Koolis gümnaasiumiastmes on huviharidus ja -tegevus vabatahtlik, süsteemne ja spetsialistide poolt juhendatud õppetegevus. Huvitegevuse eesmärk on:

- parendada klassivälise ja aineteülese tegevuse kaudu õppe- ja kasvatustöö tulemusi ja kujundada üldpädevusi;
- siduda õpilasi mitmekülgse huvitegevuse kaudu kooliga ning lõimida õppetöös omandatud teadmised ja oskused praktiliste tegevustega;
- arendada õpilastes loovust, ettevõtlikkust, koostööoskust ja ühtekuuluvustunnet.

Tartu Herbert Masingu Kooli huvihariduse hulka kuuluvad **õppetöövälised huviringid** ning **klassivälised ja aineteülesed ühistegevused**, mis avardavad silmaringi, aitavad sotsialiseeruda, pakuvad võimalusi uute teadmiste ja praktiliste oskuste omandamiseks, õpitegevuse toetamiseks ja mitmekesistamiseks.

Tartu Herbert Masingu Kooli klassivälised ja aineteülesed tegevused on kinnitatud kooli **üldtööplaanis**.

- Koolis tegutseb aktiivselt **õpilasesindus**, kelle eestvedamisel algatatakse ja korraldatakse mitmeid ühistegevusi (nt rebaste ristimine, jalgpalliturniir).
- Traditsiooniks on korraldada **ainenädalaid**, mis pakuvad eri õppeaineid lõimivaid tegevusi ja loomingulisi väljakutseid.
- Väärrika ja isamaalise kodaniku kasvatamiseks korraldatakse koolis traditsioonilist **Eesti päeva**, mis avardab õpilaste silmaringi erinevate ühiskonna- ja kultuurielu teemade ja probleemide osas.
- Tervist edendava koolina korraldatakse õppeaasta vältel **sportlikke koolipäevi**, nagu sügisene tervisepäev, talvine vastlapäev, kevadine spordipäev ja õuesõppepäev.
- Sotsiaalsete suhete kujundamisel on tähtis roll kooli **jõuluballil** ja **kevadmessil**.
- Teadmised ja koostööoskused pannakse proovile **mälumängudes**, **ainekonkurssidel** ja **-olümpiaadidel**.
- Kool osaleb aktiivselt erinevates **projektides**.
- Oluline roll õppe- ja kasvatustöös on mitteformaalsel õppimisel: **matka-** ja **reisiõpe** (välipraktika) võimaldab koolivälise tegevuse kaudu lõimida eri õppeaineid ja valdkondi, nagu ühiskond, kultuur ja loodus.

Gümnaasiumi õppekava toetavad mitmesugused **huviringid** (nt kitarr-, bändi- ja lauamänguring), mis annavad õpilastele juurde enesekindlust ja esinemisjulgust, arendavad suhtlemis- ja eneseväljendusoskust.

Kool toetab õpilaste ja koolitöötajate huviharidust võimaluste piires, pakkudes kooliruumi, materiaal-tehnilisi vahendeid ja spetsialistide juhendamist.

Tartu Herbert Masingu Koolil on sõpruskoolid Kielis (Saksamaa) ja Forssas (Soomes).

10. HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTE ARVESTAMINE

HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTE ARVESTAMINE GÜMNAASIUMIASTMES

Sõltuvalt õpilase hariduslikust erivajadusest võib gümnaasiumis teha talle muudatusi või kohandusi õppeajas, õppe sisus, õppeprotsessis, õpikeskkonnas või taotletavates õpitulemustes. Muudatuste tegemisse kaasatakse õpilane, aineõpetajad, tugispetsialistid, lapsevanem. Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv võrreldes riikliku või kooli õppekavaga, tuleb muudatuste rakendamiseks koostada individuaalne õppekava.

Individuaalne õppekava (IÕK) on hariduslike erivajadustega õpilase jaoks koostatud õppekava, mis loob õpilasele tingimused võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks.

IÕK koostatakse õpilasele, kelle eriline andekus, õpi- ja käitumisraskused, terviserikked, puuded või pikemaajalisem õpikeskkonnast eemal viibimine põhjustab olulisi raskusi töötada oma klassikaaslastega samal ajal samas ruumis või vastavale klassile koostatud töökava alusel.

IÕK koostamine on lubatud mis tahes kooliastmes ja mis tahes riikliku õppekava järgi õppivale õpilasele.

IÕK määratakse vastavalt vajadusele: (1) kooli õppekavaga võrreldes kõrgendatud nõudeid õppesisule gümnaasiumiastmes ning vähendatud või kõrgendatud nõudeid õppesisule ja õpitulemustele ühes või mitmes aines või õppekava üldosa pädevuste osas esimeses kuni kolmandas kooliastmes; (2) erisused õppekorralduses; (3) õppevara, ruumi- ja inimressursi kaasamise vajadus ja põhimõtted.

IÕK lähtub kooli õppekavast, ainekavadest ja hindamisjuhendist.

IÕK koostamise korra koolis kiidab heaks kooli õppenõukogu ja kinnitab direktor käskkirjaga, vajalik lapsevanema nõusolek. Tervislikel põhjustel koduõppel olevale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava ning tema õppekoormust võib vähendada kuni kaheksa kursuse võrra iga arvestusliku koduõppel viibitud õppeaasta kohta.

Ainealaseks õpinõustamiseks on kõigil aineõpetajatel konsultatsioonitunnid, mis kajastuvad vastavas graafikus. Ainealaseks õpinõustamiseks annavad põhjust negatiivsed õpitulemused, mispuhul on õigustatud ka klassijuhataja kui juhtumikorraldaja sekkumine ning õpilase suunamine aineõpetaja konsultatsioonitundi. Õpivõlgnevuste vältimiseks teeb klassijuhataja vajadusel koostööd kooli tugispetsialistide, lapsevanemate ja teiste oluliste tugivõrgustiku liikmetega.

Õpilase sotsiaalsete oskuste arengu toetamiseks on võimalik koostada õpilasele käitumise tugikava, milles kaardistatakse õpilase raskused ja probleemide võimalikud põhjused, fikseeritakse arenguülesanded, toetuse- ja abisaamise võimalused konkreetsete sekkumistena ja sekkumist teostavad spetsialistid. Oluline on käitumise tugikava koostamisse ning rakendamisse kaasata ka õpilase pere.

Arenguestlused toimuvad õpilase, klassijuhataja, lapsevanema ja vajadusel mõne tugispetsialisti osavõtul 1–2 korda õppeaastas. Arenguestluse eesmärgiks on vahetada informatsiooni, hinnata ning anda tagasisidet senisest arengust, teha vahekokkuvõtteid ning koostada õpilasele arenguplaan eelolevaks arenguperioodiks

Siirdamisplaani valmib koostöös karjäärinõustajaga III kooliastme ja/või gümnaasiumi astme lõpuks, võimaldades õpilasel peale kooli lõpetamist teha teadlikke valikuid järgmiseks eluetapiks. Siirdamisplaani aluseks on karjääritundides ning individuaalsetel karjäärinõustamistel kogunenud info, mida on oluline jagada ka perega. Siirdamisplaani loomisel võivad osaleda erinevad tugispetsialistid ning õpetajad.

Tugispetsialistide nõustamine toimub jooksvalt, vajadusepõhiselt. Klassijuhataja juhtumikorraldajana kannab vastutust õpilase probleemide märkamise, vajadusel nõustamisvõimaluse või juhtumiarutelu organiseerimise eest. Tugispetsialistide nõustamist pakutakse vajadusel ka õpilase vanematele või teistele olulistele tugivõrgustiku liikmetele. Suuremahulisema või pikaajalise nõustamise- või teraapiavajaduse korral on õpilastel võimalik taotleda puue ning saada rehabilitatsiooniteenuseid seadusega ettenähtud korras.

HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTE ARVESTAMINE JUHTUMIKORRALDUSE PÕHIMÕTTEL

Hindamine

Alates esimesest kokkupuutest uue õpilasega kogub juhtumikorraldaja (reeglina klassijuhataja) järjepidevalt teavet õpilase probleemide ja vajaduste kohta. Kogutud info fikseeritakse jooksvalt koolisiseses, piiratud ligipääsuga digitaalses andmesüsteemis, juhtumi dokumenteerimise eest vastutab juhtumikorraldaja (klassijuhataja). Hindamise eesmärk on kaardistada hetkeolukord, määratleda raskused ning selgitada välja probleemide võimalikud põhjused või neid alalhoidvad tegurid. Koostöös tugispetsialistidega hinnatakse, millised tegurid võivad kujunenud olukorda raskendada (riskitegurid) ning millistele olemasolevatele ressurssidele on võimalik toetuda soovitud muutuste esilekutsumiseks. Hindamine tähendab õpilase ja tema keskkonna analüüsimist eri valdkondades ja ajas. Hindamine on aluseks järgmisele etapile ehk juhtumi planeerimisele.

Planeerimine

Juhtumi planeerimine tähendab igale õpilasele tema vajadustest lähtuva sekkumisplaani koostamist. Hindamistulemuste alusel püstitatud eesmärgid on suunatud kas kujunenud olukorra muutmisele või olukorra stabiilsena hoidmisele. Määratletakse muutuste toetamiseks vajalikud sekkumised. Klassijuhataja ülesanne on aidata õpilase vajadustest lähtudes leida tugispetsialistide, pere ja õpilase koostöös sobivaimad võimalused seatud eesmärkide saavutamiseks ehk koostada igale õpilasele sobiv tugiteenuste pakett. Vajadusel kaasatakse lisaressurssi väljastpoolt kooli, sh rehabilitatsiooniteenuste näol

Juhtumiplaani rakendamine ehk sekkumine

Sekkumiseks nimetatakse juhtumiplaani rakendamist ja juhtumi koordineerimist, mille käigus õpilane seotakse sobivate tugiteenustega. See tähendab õpilase vajadustele vastavate tugiteenuste määratlemist ning tugiteenuste kohandamist konkreetse õpilase ja tema tugivõrgustiku vajadustele. Juhtumikorraldaja ülesanne on koordineerida tugiteenuste kombineeritud osutamist ning erinevate osapoolt omavahelist koostööd.

Monitooring

Juhtumikorraldaja (enamasti klassijuhataja) ülesanne on järjepidevalt jälgida ja hinnata tugiteenuste rakendamist. Monitooringu eesmärk on tagada, et õpilane saaks kätte talle ettenähtud tugiteenused, ning kontrollida, kas saadav abi annab soovitud tulemusi.

Tulemuste hindamine

Lisaks jooksvale hindamisele peab juhtumikorraldaja ka tegema nn järelhindamise, millesse on hõlmatud kõik juhtumiplaaniga seotud isikud. See hõlmab nii tulemuse kui ka kogu muutuse protsessi hindamist. Muutunud olukorras võivad kujuneda uued eesmärgid ja uus tegevuskava. See tähendab, et lõpuhindamise järel minnakse uuesti juhtumi hindamise ja planeerimise etappi.

Juhtumikorraldusliku tööprotsessi loogilisteks väljunditeks on arenguvestlused ning siirdamisplaanid, samuti individuaalsed õppekavad ning käitumise tugikavad.

JUHTUMI DOKUMENTEERIMINE

Õpilase arengukaardis on fikseeritud:

1.Kooli suunatud õpilase lähteolukorra kirjeldus:

- varasem hariduskäik, sh dokumendid varasematest haridusasutustest;
- väljastatud teatised ning tõendid eriarstidelt;
- rehabilitatsiooniplaani olemasolu, teenuste kasutamine;
- sotsiaal- ja tugivõrgustiku liikmed;
- sotsiaal-majandusliku olukorra kirjeldus;
- varasemad pedagoogilised ja meditsiinilised sekkumised.

2. Koolipoolne hinnang:

- pedagoogilise diagnoosimise tulemused (klassijuhataja, aineõpetajad, tugispetsialistid)
- psühholoogilise kaardistamise tulemused (psühholoog, psühhiaater jt);
- sotsiaal-majandusliku kaardistamise tulemused (sotsiaalpedagoog, psühholoog, klassijuhataja jt);
- tugi- ja sotsiaalvõrgustiku kaardistamise tulemused (sotsiaalpedagoog, psühholoog, klassijuhataja jt);
- huvitegevuse kaardistus (klassijuhataja);
- arenguvestluste protokollid;
- pedagoogiline koondhinnang (koostab juhtumipõhine meeskond);

- pedagoogilised ja meditsiinilised näidustused ja nendest tulenev sekkumiste vajadus.

3. Rakendatavad tugimeetmed:

- kooli poolt määratud tugimeetmed / sekkumised, sh
 - **individuaalne õppekava** (digitaalne toimik),
 - **käitumise tugikava** (digitaalne toimik),
 - **individuaalne üleminekukava ehk siirdamisplaan** (digitaalne toimik);
- koolivälised sekkumised, sh rehabilitatsiooniteenused.

4. Õpilase arengu seire:

- õpijõudlus,
- sotsiaalsete oskuste areng,
- tagasiside aineõpetajatelt, tugispetsialistidelt jt tugivõrgustiku liikmetelt,
- tagasiside rehabilitatsioonimeeskonnalt, teistelt koolivälise tugivõrgustiku liikmetelt,
- arenguvestluste kokkuvõtted.

5. Muude seotud dokumentide arhiiv, sh

- nõustamiskomisjoniga seotud materjalid,
- alaealiste komisjoniga seotud materjalid.

11. ÕPILASE ARENGU JA ÕPPIMISE TOETAMINE

ARENGUVESTLUSED ÕPILASTE GA

- 1) Gümnaasiumiastmes viiakse vähemalt üks kord õppeaasta jooksul läbi arenguvestlus, millele osalevad õpilane, lapsevanem, klassijuhataja (juhtumikorraldaja), vajadusel mõni tugivõrgustiku liige.
- 2) Arenguvestluse laiemaks eesmärgiks on saavutada õppekavas sätestatud pädevused ja õpitulemused, sh õpitulemused, sotsiaalsed oskused, erinevate valdkondade pädevused.
- 3) Arenguvestluse kitsamaks eesmärgiks on anda õpilasele ja lapsevanemale tagasisidet senisest arengust, teha vahekokkuvõtteid ning koostada õpilasele arenguplaan eelolevaks arenguperioodiks.
- 4) Arenguvestluse ettevalmistamisel kasutatakse õpilase digitaalses arenguloos fikseeritud tähelepanekuid ning dokumente, konsulteeritakse vajadusel kõigi juhtumiga seotud tugivõrgustiku liikmetega. Arenguvestlus dokumenteeritakse. Arenguvestlus on juhtumikorraldusliku tööõhimohte üks väljunditest.

TUGIÕPPE KORRALDAMINE

Negatiivse õpijõudlusega gümnaasiumiõpilasele rakendab kool vastavalt kooli hindamisjuhendile järgmist tugiõppe korraldust.

- 1) Juhtumikorraldaja (klassijuhataja) koordineerimisel ning aineõpetaja või tugispetsialisti ettepanekul õpilase ainealane konsultatsioon, tugispetsialisti nõustamine, juhtumiarutelu tugigrupis, suunamine täiendavatele pedagoogilispühholoogilistele uuringutele õppekorralduslike muudatuste vajalikkuse täpsustamiseks;
- 2) Õppenõukogu otsusega klassijuhataja ettepanekul individuaalse õppekava rakendamine.

TUGISPETSIALISTID

- 1) Tugispetsialistide ülesandeks on toetada õpilaste füüsiliste, psühholoogiliste, emotsionaalsete, sotsiaalsete, kognitiivsete ja hariduslike vajaduste täitmist. Õpilaste toimetuleku soodustamiseks kasutavad tugispetsialistid erialaspetsiifilisi sekkumistehnikaid.
- 2) Õpilase igakülgselt toetamiseks teevad tugispetsialistid koostööd õpilase perega ning kõigi majasiseste ning majaväliste tugivõrgustiku liikmetega, sh rehabilitatsiooniasutusega.
- 3) Tugispetsialistid koonduvad eraldi aineseksiooni – tugigruppi, tugispetsialistide tööd koordineerib sotsiaalpedagoog.
- 4) Vastavalt vajadusele toimuvad tugispetsialistide ja teiste koolitöötajate osavõtul õpilase- või klassipõhised juhtumiarutelud. Juhtumiarutelude toimumisel on oluline roll juhtumikorraldajal (reeglina klassijuhataja), kelle vastutuseks on juhtumi tõstatamine. Juhtumiaruteludel osalevad vajadusel ka lapsevanem ning õpilane, kõik olulised tugivõrgustiku liikmed.

- 5) Tugispetsialistidena kuuluvad tugigruppi järgmised spetsialistid: sotsiaalpedagoog, sotsiaaltöötaja, rehabilitatsiooniasutuse koordinaator, psühholoog, eripedagoog, logopeed, füsioterapeut, meditsiiniline personal (arst ja meditsiiniõde).

TÄIENDAVID TUGIMEETMED

Rehabilitatsiooniteenus

1. Tartu Herbert Masingu kooli juurde on loodud rehabilitatsiooniasutus, mis osutab rehabilitatsiooniteenust puudega lastele ja täiskasvanutele. Rehabilitatsiooniteenus võimaldab parandada kliendi iseseisvat toimetulekut, suurendada ühiskonda kaasatust ja soodustada õppimist või töötamist, erinevate sotsiaalsete rollide täitmist.
2. Rehabilitatsiooniteenuse käigus hinnatakse kliendi toimetulekut, kõrvalabi vajadust ja iseloomu, tehakse ettepanekuid kodu- ja õpikeskkonna kohandamiseks, abivahendi saamiseks ja kasutamiseks. Õpilast ning tema peret nõustatakse erinevates valdkondades, et parandada edasist sotsiaalset toimetulekut.
3. Rehabilitatsioonimeeskonna liikmed teevad õpilase igakülgse arengu huvides pidevat koostööd kooli tugispetsialistide, juhtumikorraldajate (klassijuhataja) ja õpetajatega. Rehabilitatsiooniteenuste planeerimisel vaadeldakse õpilast nii kooli- kui ka kodukeskkonnas, suur rõhk on pere toetamisel ning nõustamisel.
4. Koostöös kohaliku omavalitsusega on rehabilitatsioonisüsteemi kaudu võimalik õpilastele ning nende peredele vahendada erinevaid teenuseid (tugiisiku teenus, sotsiaaltransport jm), mis aitavad parandada toimetulekut ka koolikeskkonnas.
5. Rehabilitatsioonimeeskonda kuuluvad sotsiaaltöötajad, psühholoogid, psühhoterapeudid (pereteraapia, ratsutamisteraapia), eripedagoogid, logopeedid, füsioterapeudid, tegevusterapeudid, meditsiiniõde, lastearst, psühhiaater.

KOOSTÖÖ KOOLIVÄLISTE VÕRGUSTIKEGA

1. Gümnaasiumiõpilaste toimetuleku toetamiseks teeb kool erinevates vormides koostööd paljude kooliväliste riigi-, kohaliku omavalitsuse ja kolmanda sektori organisatsioonide ning asutustega.
2. Lisaks eesmärgile suurendada erivajadustega õpilaste suuremat sotsiaalset aktiivsust ning kaasatust ühiskonda on kooli eesmärgiks kasvatada ühiskonna teadlikkust psüühilise erivajaduse temaatikast ning vähendada eelarvamusi ja diskrimineerimist. Kuna Tartu Herbert Masingu Kool on psüühilise erivajadusega õpilaste õpetamisel omandanud väärtuslikke kogemusi, on kool mitmetele asutustele oluliseks koostööpartneriks, info- ja koolitusressursi kandjaks.

3. Tulenevalt õpilaste ja perede vajadustest on põhilisteks koostööpartneriteks erinevad ravi- ja nõustamisasutused, sotsiaalhoolekandetasutused, rehabilitatsiooniasutused, koolid ja lasteaiad, huvikoolid jm.

LAPSEVANEMA NÕUSTAMINE

- 1) Lapsevanem on oma lapse käekäigu eest esmaselt vastutav ning peab tagama haridusliku ja / või psüühilise erivajadusega lapsele sobiliku arengukeskkonna sotsiaalmajanduslikus, psühholoogilises, emotsionaalses ja hariduslikus mõttes. Lapse tervisliku olukorraga arvestamine, koostöö meditsiini-, haridus- ja sotsiaalsüsteemiga loob eelduse selleks, et laps on võimeline haridust omandama ning eakaaslaste hulgas toime tulema.
- 2) Kool nõustab vajadusel lapsevanemat õppetöös osalemise eeltingimuste (päevakava, toitumine peresisese suhted ja vastutus, piiride seadmine, toimetulek agressiivse käitumisega, ravirežiim ja koostöö raviarstiga jt) .
- 3) Lisaks spetsialistide nõustamisele on vanemal võimalik osaleda lapsevanemate kogemusnõustamise gruppides, mis tegutsevad kooli juures ning koondavad lapsevanemaid, kes jagavad oma kogemusi.
- 4) Lapse arengu eelduseks on kooli ja kodu toimiv koostöö. Toimiva koostöö eelduseks on see, et:
 - mõlemad pooled võtavad kohustuse;
 - ootused ja rollid on selgeks räägitud;
 - kooli ja kodu püstitatud ülesanded langevad kokku;
 - kooli ja kodu kuulavad ja mõistavad üksteist.
- 5) Lapsevanemad on väga oodatud koolielus aktiivselt osalema: toimuvad lastevanemate koolitused, seminarid, tugigrupid, üld- ja klassikoosolekud, traditsioonilised ülekoolilised üritused, väljasõidud jne. Klassi lapsevanemate omavahelised head suhted mõjutavad positiivselt ka õpilaste omavahelisi suhteid ning toetavad õpetajat.

KÜSITLUSED TAGASISIDE SAAMISEKS

Õpilaste toimetulekut toetavate tegevuste tulemuslikkuse hindamine toimub tagasisideküsitluste kaudu. Läbi on viidud küsitlusi õpilastele, lapsevanematele, õpetajatele. Küsitluste tulemusi on järjepidevalt tutvustatud kõigile osapooltele ning võetud arvesse arengukavade väljatöötamisel.

12. HINDAMINE JA TAGASISIDE

1. Gümnaasiumiõpilaste hindamine toimub vastavalt Tartu Herbert Masingu Kooli **hindamisjuhendile**, kuid õpetajal on õigus töötada välja oma süsteem õpilase hindamiseks, lähtudes kooli hindamisjuhendi nõuetest. Kooli hindamisjuhend on kooli õppenõukogu poolt läbi arutatud ja heaks kiidetud.

2. Hindamise sisu ja vorm on seotud eesmärkidega. Hindamise eesmärgid on järgmised:

- toetada õpilase arengut, tema teadmiste, hoiakute ja praktiliste oskuste kujunemist;
- aidata kaasa õpilase iseseisvumisele ja maailmapildi kujunemisele;
- innustada ja suunata õpilast sihikindlalt ja iseseisvalt õppima;
- suunata õpilase positiivse ja adekvaatse enesehinnangu kujunemist,
- suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
- anda alus õpilase järgmisesse klassi üleviimiseks ja kooli lõpetamiseks.

3. Õpitulemuste hindamine on osa õppe- ja kasvatusprotsessist. Kokkuvõtvalt hinnatakse iga kursuse ainekavas esitatud õpitulemuste saavutatust, teadmiste ja oskuste omandamist. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppeprotsessi käigus kui ka õppeteema lõppedes. Õpitulemusi hinnatakse õpilase suuliste vastuste, kirjalike ning praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid. Õpetajal tuleb iga kursuse alguses õpilastele selgitada, kuidas kujuneb selle kursuse hinne.

4. Gümnaasiumis hinnatakse õpilast viiepallisüsteemis. Valikaineid ja vabaaineid võib hinnata hinnetega „arvestatud” ja „mittearvestatud”. Gümnaasiumiastmes hinnatakse õpilase õpitulemusi vastavas õppeaines **kokkuvõtvalt kursuse- ja kooliastmehindega**. Kursusehinne pannakse välja kursuse jooksul saadud hinnete alusel. Kooliastmehinne pannakse välja õppeaine 10.–12. klassi kursusehinnete alusel.

5. Kokkuvõtva hindamise kõrval või asemel antakse gümnaasiumiastmes õpilasele pidevat **tagasisidet** tema arengu kohta. Tagasiside on üldjuhul **sõnaline hinnang**, mida esitatakse **suuliselt** ja/või **kirjalikult**. Laiemas plaanis tähendab tagasiside andmine suhte loomist ja lõimingulist koostööd õpilasega, tema märkamist ja jälgimist (st pedagoogilist diagnoosimist), tema vajaduste, võimete ja oksustega arvestamist õppeprotsessi ja -keskkonna kujundamisel, samuti õpilase tugivajaduste väljaselgitamist. Suulise ja/või kirjaliku tagasiside eesmärk on **kujundada õpilasest kui isiksusest tervikpilt**, milles kajastuvad eeskätt tema oskused, võimed, kogemused – seega tugevused, mis pakuvad saavutusemotsiooni ja eduelamust. Tagasiside peab aitama õpilasel toime tulla pingemotsioonide ja ärevushäiretega. Tagasiside, mida võib anda kas õpetaja, tugispetsialist, juhtkond, lapsevanem või kaasõpilane, peab olema kompetentne,

põhjendatud ja usaldusväärne, et õpilasel tekiks adekvaatne enese- ja maailmatunnetus. Tagasisidet antakse nii üksikjuhtumite (nt konkreetne õppetegevus või -ülesanne) kui ka pikemaajalisemate tegutsemisprotsesside (nt kursuse või õppeaasta läbimine) puhul.

6. Tagasiside andmine juhindub **kujundava hindamise** põhimõtetest. Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine on nii otseselt õpilase õppimist kui ka kaudselt tema isiksuslikku arengut kujundav hindamine.

13. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMISE PÕHIMÕTTED

Õpetajad kuuluvad **õppetoolidesse**. Õppetoolide tööd koordineerib õppetooli juht. Õppetoolide töö soovitud tulemused:

Valdkond	Soovitud tulemus
Lapse arengu toetamine	Välja on töötatud terviknägemus lapse arengu toetamiseks ja arendamiseks nii üld- kui ainepädevuste osas
	Õppekava vastab õpilaste vajadustele
	Tegeletakse süsteemselt õppemetoodika arendamisega
	Kasutusel on ajakohane õppekirjandus, õppekirjanduse kaardistamine toimub regulaarselt
Õpetaja kui spetsialisti toetamine	Õppetooli liikmete koolitusvajadused on kaardistatud
	Kõikidel õppetooli liikmetel on olemas ajakohane ametijuhend

	Toimuvad sisekoolitused
	Regulaarselt toimub grupisisene kovisioon
	Igal uuel õpetajal on olemas oma mentor
	Uued töötajad on teadlikud koolis toimivatest süsteemidest
Kooli kui organisatsiooni toimimise toetamine	Vastavalt vajadusele konsulteeritakse teisi õppetoole ja juhtkonda
	Dokumentatsioon on ajakohane ja süstemaatiliselt üle vaadatud, õpetaja töö vastab dokumentatsioonis kirjeldatule
	Kõik asjaosalised on teadlikud neile olulisest infost
	Korraldatakse ja koordineeritakse vastavalt analüüsitud vajadusele erinevaid valdkondlikke õppeprogramme ja -käike

Kooli õppe- ja kasvatustegevust jälgib ja nõustab kooli hoolekogu.

14. GÜMNAASIUMISSE VASTUVÕTU JA GÜMNAASIUMI LÕPETAMISE KORRALDUS

Gümnaasiumisse vastuvõtu korraldus

Gümnaasiumisse vastuvõtul lähtume haridus- ja teadusministri 23.12.2010 nr 76 määrusest „Hariduslike erivajadustega õpilaste klassides ja rühmades õppe ja kasvatuse korraldamise alused ning õpilaste klassi või rühma vastuvõtmise või üleviimise, klassist või rühmast väljaarvamise ning ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe tingimused ja kord“. Lisaks lapsevanema või seadusliku esindaja avaldusele on nõutav arstitõend.

Gümnaasiumi lõpetamise korraldus

Gümnaasiumiõpilase õpitulemusi õppeaines hinnatakse kokkuvõtvalt kursusehindega viiepallisüsteemis ning kursusehinnete alusel kooliastmehindega viiepallisüsteemis. Valikkursuste hindamisel võib kasutada hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud” ning neid hinnanguid ei teisendata viiepallisüsteemi.

Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse” § 17 lõikele 4 arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana. Õpilaste õppetöö arvestamiseks väljaspool kooli on koostatud „Tartu Herbert Masingu Kooli õppekava välise õppimise või tegevuse arvestamine kooli õppekava osana”.

Gümnaasiumi lõputunnistuse saab õpilane, kui:

- 1) kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad või valikkursuste puhul rahuldavad või „arvestatud”;
- 2) on sooritanud õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele, matemaatika ja võõrkeele (inglise, vene või saksa keeles) riigieksamid;
- 3) on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele gümnaasiumi koolieksami;
- 4) on sooritanud gümnaasiumi jooksul õpilasuurimuse või praktilise töö (vt uurimistöö ja praktilise töö korraldamise ja koostamise juhendit).

Haridusliku erivajadusega õpilasele, kellel on nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga vähendatud või asendatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus.

15. ÕPPEKAVA TÄIENDAMISE JA UUENDAMISE KORD

Tartu Herbert Masingu Kooli õppekava on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mille koostamises ja järjepidevas arenduses osalevad kõik õpetajad ja tugispetsialistid ainesektsioonide kaudu. Kooli õppekava koostamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab kooli direktor. Gümnaasiumi õppekava üldosa ja tunnijaotusplaanide koostamise ja arendamise eest vastutab põhikooliosa õppejuht. Valdonna- ja ainekavade koostamise ja arenduse eest vastutavad aineõpetajad ja -seksioonide juhid. Kooli õppekava kinnitab direktor.

Iga õppeaasta alguses on võimalik teha tunnijaotusplaani muudatusi, samuti on õpetajatel võimalik teha muudatusi ainekavadesse. Kooli õppekava muudatused esitatakse enne kinnitamist arvamuse avaldamiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.